

Мый тыгаяк

шочынам

**Такмак-
влак**

*Мый тыгаяк
шочынам*

Такмак-влак

Йошкар-Ола, 2011

УДК 398
ББК 82.3(2Рос=Мари)
М 94

М 94 **Мый тыгаяк шочынам.** Такмак-влак. Йошкар-Ола, 2011. – 96 л.

М 94 **Я такой родилась.** Частушки. Йошкар-Ола, 2011. – 96 стр.

Марий калык акрет годсекак такмакым йӧра-тен мурен. Такмак гоч чон шижмашыжым, куанжым да ойгыжым почын. Вес семынже нуным эше кала-сенмуро, лудышмуро але частушко маныт.

Ты книгашке пӱтынекак ХХ курымын 50-80-ше ийласе такмак-влак пурталтыныт. Нуно утларакше ял-лаште йонгеныт. Варажым Марий паркышкат, Йошкар-Оласе фольклор ансамбль-влакын репертуарыш-кышкат кусненыт. Таче «Марий касыштат» йонгат.

© Г.А. Козлова, составление, 2009.

© Г.А. Козлова, дополнение, 2011.

© Историко-литературный музей финно-угорских народов им. Валентина Колумба, 2011.

Муфалтен кушталтмена

*Кидем рүзалтышашлык да
Йолем тавалтышашлык.
Ончалметше, воштылметше
Такше мыйын лийшашлык.*

Лийза, лийза тугерак,
Верым пуыза кумданрак.
Гармонистлан шокталташ да
Тышак шогал кушталташ.

Мыйже лектым кушталташ,
Күвар тореш тавалташ.
Күвар тореш тавалташ да
Шкемын койышем ончыкташ.

Мый лектынам кушталташ,
Күвар тореш тавалташ.
Эше йодам йолташемым
Ваштарешем кушталташ.

Айста рүжге мурена,
Айста рүжге куштена.
Рүжге мурен, рүжге куштен,
Веселитлен илена.

Айда, йолташ, муралтена
Йöратыме мурынам.
Муро йöре шарналтена
Йöратыме йолташнам.

Муралтыме врема,
Кушталтыме врема.
Кеч-кө кеч-мом ойла гынат,
Веселитлыме врема.

Олыкыш водем — волет мо,
Пеледышым подем — подет мо.
Пеледышым пеледышлан шотлет мо да
Мыйым йолташетлан шотлет мо.

Кумда олык покшеланже
Шинчын канымем шуэш.
Йöратыме йолташем ден
Ужын кутыр(ы)мем шуэш.

Эх, чодыра, молан тые
Эре ужарге улат?
Эх, йолташем, молан тые
Эре ушыштем улат?

Эх, чодыра, тылат верчын
Йошкар-Ола огеш кой.
Эх, йолташем, тылат верчын
Йүд омемжат огеш тол.

Эрат-касат вүдлан водем,
Ший памашым румбыктем.
Эрат-касат тыйым шонем,
Изи чонем йүлалтем.

Чодыра мучко, олык мучко,
Энгер мучко, вүд мучко.
Эх, йолташем, тыйым шонем
Кече мучко, йүд мучко.

Мый тыгаяк шочынам,
Мый тыгаяк кушкынам.
Ончалам да, воштылам да,
Савырнем да ошкылам.

Ўдыр-шамыч, рвезе-шамыч,
Пеледыш гай улыда.
Пеледыш гай ўмырдажым
Пеледыш семын эртарыза.

Күвар, күвар, күвар, күвар,
Күвар огеш лыдырге.
От муро гын, от кушто гын,
Кумыл огеш лывырге.

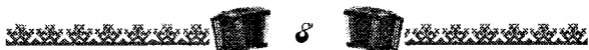
Куку йүкым колаMAT,
Муралталмем вел шуэш.
Гармонь йүкым колаMAT,
Кушталтымем вел шуэш.

Элнет воктен, вүд воктен
Кайышаш ыле кид кучен.
Кайышаш ыле кид кучен да
Илышаш ыле ик ой ден.

Ошо ошым йөрата,
Шеме шемым йөрата.
Ошат омыл, шемат омыл —
Самый сайже йөрата.

Куэ вуйыш мом ончеда,
Куэ пеледыш уке вет.
Мыйын шинчаш мом ончеда,
Йорга үдыр омыл вет.

Ик күвар ден куштем ыле,
Йолем тореш, мом ыштем.
Шайра каче ден гуляем ыле,
Сынем плока, мом ыштем.

Ош куэшет ош пеледыш
Пелед ок керт нигунам.
Эх, йолташем, мыйже тыйым
Монден ом керт нигунам.

Кудыр ломбем пеледеш гын,
Урем мучко үпшалтеш.
Ме муралтен колтена гын,
Олаш шумеш шергылтеш.

Канде кава, чолга шүдыр,
Кушан шинчынат улмаш.
Йөратыме йолташемже,
Кунам толынат улмаш?

Канде кава, чолга шүдыр,
Тышан шинчынат улмаш.
Йөратыме йолташемже,
Таче толынат улмаш.

Чодыра воктен илыше ул(ы)на,
Энгыж чайым йүшө ул(ы)на.
Ялна изи, качына шагал,
Өрдыж каче ден гуляена.

Молан ом муралтыже,
Молан ом шүшкалтыже.
Раз чонемлан келша гынже,
Молан ом каласыже.

Мурен илаш логалеш,
Шүшкен илаш логалеш.
Йöратыме йолташмым
Вучен илаш логалеш.

Тыйымат ойлат, йолташем,
Мыйымат ойлат, йолташем,
Тыйын үдыр налмешкет да
Мыйын марлан кайымешкем.

Ала толеш, вучен ончем,
Ола гычын машина.
Ала толеш, вучен ончем,
Йöраталме йолташем.

Ончыч вүдым кондыза,
Вара чайым шындыза.
Онтак шкендам ончалза,
Вара еным ойлыза.

Мурен тунемше улына,
Шүшкен тунемше улына.
Ең ойлымым, воштылмым
Чытен тунемше улына.

Капка ончыч корно уке,
Лумым тошкен ида кошт.
Ең йолташ ден коштмаш уке,
Мыскылаш шонен ида кошт.

Шайра курык тура манын,
Шинчын канаш ом тўнал.
Шайра каче кудалта манын,
Шинчын шорташ ом тўнал.

Шайражынат ўдыржө,
Ме тыгаяк улына.
Шымле вич мурым мурена да
Шагатат пеле куштена.

Йорга ўдыр ок муро,
Йорга ўдыр ок кушто,
Потомушто йорга ўдыр
Пычкемыш лукшым ок мондо.

Молан мые мый тынаре
Роза пеледышым йөрәтем?
Молан мые мый тынаре,
Йолташ, тыйым йөрәтем?

Ик кидыштем, покшел парняштем
Уло ик ший шергашем.
Өрдыжыштө, ик ялыште,
Ила йөрәтыме йолташем.

Ачий шынден кум куэм
Кукулан толын муралташ.
Авий ыштен кум үдырым
Качын чоным йүлалташ.

Айда, йолташ, вүдлан волаш
Тошкалтышым ыштена.
Айда, йолташ, келшен илаш
Договорым ыштена.

Олмапужо — ачием,
Лышташыже — авием,
Олмапусо ик олмаже —
Йөрәтыме йолташем.

Ачиемын, авиемын
Йöратыме үдырышт улам.
Йöратыме йолташемын
Йöратыме танже мый улам.

Тый розажым, мый сиреньжым
Айда тодыл ончена.
Тый изаж ден, мый шольыж ден
Айда келшен ончена.

Розажымат, сиреньжымат
Тодыл ончен улына.
Изаж денат, шольыж денат
Келшен ончен улына.

Ни розажым, ни сиреньжым
Ок күл улмаш тодылаш.
Ни изаж ден, ни шольыж ден
Ок күл улмаш кутыраш.

Чай, чай, шокшо чай,
Кунам-гынат йүкша чай.
Мыйын гына тангем уке,
Кунам-гынат лиеш чай.

Күшнө курык вуйыштыжо
Палыдыме ең шога.
Ала тылат, ала мылам
Носовикшым рүзалта.

Окнам почым, шергем пу(ы)шым,
Шем үпетым шер, маньым.
Капкам почым, письмам пу(ы)шым,
Шонымет еда луд, маньым.

Шер үпетым, шер үпетым
Шер мардежлан ваштареш.
Тый возет гын, мыят возем
Серышетлан ваштареш.

Комбо кушто? — Ерыште,
Пасу капка шентелне.
Йолташ кушто? — Армейыште,
Командирын кидыште.

Йолташ армейыш кайымыж годым
Кандаш мутым каласен:
«Каем, толам — мыйын лият,
Ом тол гын, весын лият».

Ик ош шовыч, кок ош шовыч,
Мушкын пидаш мо йөсө?
Ик идалык, кок идалык,
Вучен илаш мо йөсө?

Ош шовычым йөрәтем да
Налам эше кокытым.
Йолташым йөрәтем да
Вучем эше кок ийым.

Шерге гынат, налын пидам
Ужар порсын шовычым.
Тора гынат, возен колтем
Йөрәтыме йолташлан.

Мыйын шергаш икте веле —
Кидем волгалтарыше.
Мыйын йолташ икте веле —
Чонем йүлалтарыше.

Шайра курык — тура курык,
Курыкшым ончен йөрәтет.
Шайра каче — йорга каче,
Койшыжым ончен йөрәтет.

Тора улат, Торъялем,
Шерге улат, Шернурем.
Тора улат, шерге улат,
Йöратыме йолташем.

Тышкат корно, тушкат корно,
Кушко моштет, тушко кай.
Ынде тые мыйын отыл,
Кö ден моштет, тудден кай.

Куэ шке ыш лыдырге,
Лыдыртышым мый шке.
Йолташ шке ыш кудалте,
Кудалтышым мый шке.

Мыйын шергаш икте веле,
Лу парнялан ок сите.
Мыйын йолташ икте веле,
Лу ўдырлан ок сите.

Гармонистым мый йöратем,
Гармонистланак каем.
Латкок танже лиеш гынат,
Йöратыме ватыже мый лиям.

Ош перчаткет, шем перчаткет,
Садак кидым кылмыкта.
Ош моторет, шем моторет,
Садак чоным йўлалта.

Пытыже веле ош перчаткем,
Шуко кидем кылмыктен.
Кудалтыже веле йолташем,
Шуко чонем йўлалтен.

Орава кай(ы)де, лаке ок лий,
Лаке лийде, вўд ок лий.
Ўдыр-шамыч, пален лийза:
Шупшын налде, танг ок лий.

Агытан каштам, агытан каштам,
Агытан каштам йўрата.
Агытан каштам йўрата да
Чон моторым йўрата.

Мо пеш изи пўртетше да
Мо пеш шуко окнатше?
Мо пеш изи капетше да
Мо пеш шуко тангетше?

Келшет — огыт, шке палет,
Улам эше самырык.
Кушкын шуам, күлеш лиям,
Тунам мый весын лиям.

Туфлем лийже изирак да
Йолем ынже корштаре.
Йолташем лийже йоргарак да
Мыйым ынже кудалте.

Эх, тый, гармонист,
Койышан, чылдырий,
Ок лий моли гармонетшым
Сайынаракын шокталташ.

Мураш шүден йолташем,
Шүшкаш шүден йолташем,
Только иктым шүден огыт:
Весе дене гуляш.

«Эх, ох!» — манам да,
Тетла нимат ом ойло.
Тетла нимат ом ойло да
Тетла тыйым ом шоно.

Ош тувырет, шем пинчакет
Келша, йолташ, тыланет.
Ончалалын воштылметше
Келша, йолташ, мыланем.

Ала-молан кевытыште
Порсын шовыч шергакан.
Ала-молан илышыште
Йöратымаш шергакан.

Мо от муро, мо от кушто,
Йүкет йомеш, шонет мо?
Мо от ончал, мо от воштыл,
Танет сыра, шонет мо?

Олыкышто ик лукышто
Шудо кодын солыде.
Йöратыме йолташемлан
Ик ой кодын ойлыде.

Күшкө күзен, кайык лиям,
Ўлык волең, мөр лиям.
Кайыкат ом лий, мöрат ом лий,
Йолташемлан пар лиям.

Шүдыр кушто? Шүдыр кушто?
Шүдыр — канде каваште.
Шүдыр деке шүдө менге,
Йолташ деке кум менге.

Тыгелат корно өрдыжтө,
Тугелат корно өрдыжтө.
Өрдыж корно ден кайыде ок лий,
Мемнан йолташ өрдыжтө.

Ой, могай сай кужу корным
Машина ден кудалаш.
Ой, могай сай еңын ямде
Йолташыж дене гуляш.

Йүржат йүрын кай(ы)же ыле,
Лумжат лумын кай(ы)же ыле.
Йөратыме йолташемже
Ужаш толын кай(ы)же ыле.

Ошо, ошо, ошо лийже,
Йырже пеледыш лийже.
Йөраталме йолташемже
Эре пеленем лийже.

Тау, йолташ, тау, йолташ,
Тау кудалтыметлан.
Тау кудалтыметлан да
Шкетын шинчен кодметлан.

Шуко шовыч ок кўл мылам,
Икте лийже да йолван.
Шуко каче ок кўл мылам,
Икте лийже да ушан.

Молан вара мый тынаре
Ош шовычым йөратем?
Молан вара мый тынаре,
Йолташ, тыйым йөратем?

Ўпем кудыр огыл гын,
Уло кудыр вуйшергем.
Шке мотор омыл гын,
Уло мотор йолташем.

Чот муралте, йолташем,
Чот шўшкалте, йолташем.
Мыйым чотак йөратет гын,
Ончал колто шинчашкем.

Пелед, роза, пелед, роза,
Малиновый лиймешкет.
Гуляй, йолташ, гуляй, йолташ,
Йорга ўдыр мумешкет.

Олык шудым солен, солен,
Пурла вачем нояле.
Шайра качым шонен, шонен,
Изи чонем йўлале.

Муралтем мо, йолташем,
Шўшкалтем мо, йолташем?
Тыйын семын весе дене
Гуляем мо, йолташем?

Муралтемат, йолташем,
Шўшкалтемат, йолташем.
Шўдыметым шуктен шогем,
Весе денат гуляем.

Мый муралтен колтем гынже,
Ўлыкат-кўшкат шергылтше.
Отказай(ы)ше йолташемлан
Чонешыжат логалже.

Муро йүкеш шочынам,
Муро йүкеш кушкынам.
Шке улам мурызо,
Йолташемже – гармонист.

Эре уло кидыштем
Чевер маке пеледыш.
Эре улат шүмыштем,
Йөрталме йолташем.

Теле толеш мунчалташ,
Кенгеж толеш лүнгалташ.
Пайрем толеш гуляяш,
Таңан үдырым сырыкташ.

Кумда олыкна уло,
Шем чодырана уло.
Шке мотор онал гынат,
Мотор йолташна уло.

Шемъержынат уремжым
Мо ден от сорастаре:
Куэрла да ломберла,
Пеледыш гай качыже.

Шайражынат уремжым
Мо ден от сӧрастаре:
Менге еда лампычке,
Капка еда парычке.

Йӱр йӱреш гын, лум лумеш гын,
Корно лавыран лиеш.
Ен ойла гын, мыскыла гын,
Илаш куштылго лиеш.

Шем ӱпемлан шем шергежым
Кузе налын моштенам?
Шкеат шеме, йолташемат шеме,
Кузе келшен моштенам?

Уремыште лум лумеш,
Қоштмо корным петыра.
Йӧраталме йолташемже
Шинчаж денак савыра.

Таче кече изарня,
Эрла кече кугарня.
Изарня ден кугарня,
Йолташ уке кок арня.

Кидем рўзалтышашлык да
Йодем тавалтышашлык.
Ончалметше, воштылметше
Такше мыйын лийшашлык.

Ката ўмбач калош чияш
Ме руш ўдыр огынал.
Тағ ўмбалам тағым кучаш —
Йорга ўдыр огынал.

Олыкышто ухар шудым
Могай сай солен налаш.
Ўрдыж ялын рвезыж ден
Ай, могай сай гуляш.

Арака йўмем молан йўра,
Вуем коршташ вел йўра.
Тағым кучымем молан йўра,
Чон йўлалташ вел йўра.

Мален киен, мален киен,
Мален киенак кодат.
Мален киенак кодат да
Мыйым уждеак лият.

Сита ынде мурышна,
Йүкна йомын кертеш вет.
Сита ынде куштышна.
Гармонистна ноен вет.

Шуко мураш ок йөрө,
Шуко кушташ ок йөрө.
Шуко мурен, шуко куштен,
Йолташетлан от йөрө.

Ой, тау, тау, тау,
Чылалан огыл вет тау.
Шоктен шинчыше гармонистлан
Лийже пеш кугу тау.

Тау лийже сур кукулан
Куэш толын мурымыжлан.
Тау лийже гармонистлан
Мемнам куштыктымыжлан.

*Үчүм ыштен,
пашмам нальыч*

*Үчүм ыштен, пашмам нальыч,
Вончен ом керт, шонышыч?
Үчүм ыштен кудалтен кайышыч,
Весым ом му, шонышыч?*

Чия ош тувыржымат,
Чия шем костюмжымат.
Гуляяш гуляя весе дене,
Ок кудалте мыйжымат.

Мо пеш сае сиренетше,
Розам браковайышыч.
Мо пеш сае йолташетше
Мыйым отказайышыч.

Кече лектеш ончалеш,
Вара савырнен шинчеш.
Эх, йолташем, кызыт мондет,
Вара ушешет возеш.

Ўчым ыштен, пашмам налыч,
Вончен ом керт, шонышыч?
Ўчым ыштен, кудалтышыч,
Весым ом му, шонышыч?

Күшнө шүдыр шуко уло,
Сайын шотло, йолташем.
Сае омыл, сайым кычал,
Сай ден гуляй, йолташем.

Мотор омыл, мотор омыл,
Нимом ышташ огеш лий.
Олык покшел пеледыш семын,
Пелед шогалаш огеш лий.

Вүдеш йүштылалтынам,
Шонгеш шонгешталтынам.
Эх, йолташем, тылат верчын
Ойгеш вүдылалтынам.

Ош шовычем мыйын уке,
Уло манын моктанем.
Йолташемже мыйын уке,
Уло манын муралтем.

Эх, чодыра, тыланет верчын
Шемйэр ялемат огеш кой.
Эх, йолташем, тыланет верчын
Йүд омемжат огеш тол.

Лудо кайыш ерышке,
Толеш але серышке.
Йолташ кайыш кудалтен,
Толеш але сөрвален.

Вүд үмбалне пушыштыжо
Тый ыльыч мо, йолташем?
Яжар манын ойлашыже
Тый луктыч мо, йолташем?

Чий, йолташем, костюметым
Вүд воктене юалге.
Кудалтет гын, раш каласе,
Мыйынат чонем йүкшыжө.

Ош шовычемжат уке,
Налын пу(ы)шемжат уке.
Лачак тиде времаште
Йөратымемжат уке.

Ош шовычемжат уке,
Налын пу(ы)шемжат уке.
Өпке уке нигöлан,
Шочын пиалем уке.

Изи чонем, ит йүлал,
Шинчавүдем, ит йогал.
Шочмо кече мом пүрен гын,
Тудым ужде огеш лий.

Теле корно поранан,
Кенгеж корно пуракан,
Шке йолташет огеш лий гын,
Енын йолташ шомакан.

Окнам почаш тўнгальым да,
Кадыр куэ мешайыш.
Таңым кучаш тўнгальым да,
Яжар ўдыр мешайыш.

Кечат икте, тылзат икте,
Молан шўдыр икте огыл?
Тыят икте, мыят икте,
Молан ойна икте огыл?

Шовычемын ошыж годым
Шовын ок кўл, шонышым.
Йолташемын сайже годым
Весе ок кўл, шонышым.

Тынгте мийымем годым,
Тунгте мийымем годым,
Мо чонет ден тўсен кодыч
Ойырлен кайымем годым?

Ну молан гын вўдвараже
Кок вед(ы)рам нумалеш?
Ну молан гын йолташемже
Кок ўдырым поктылеш?

Олык покшел розажымат
Кө тодылын огыл гын.
Мыйын йорга йолташем ден
Кө гуляен огыл гын.

Чодыраш пурем — укшеран,
Пасуш лектам — мардежан.
Уремыш лектам — шомакан,
Йолташемжат — йолташан.

Кудалтыже веле, кудалтыже веле,
Кудалтыже веле йолташем.
Тыгай корем ужаважым
Шокте денат мый кучем.

Эрталеш вет үмыржаш

Эрталеш вет кечыжат,
Эрталеш вет арняжат.
Кече, арня огеи эрте —
Эрталеш вет үмыржат.

Эрталеш вет кечыжат,
Эрталеш вет арняжат.
Кече, арня огеш эрте —
Эрталеш вет ўмыржат.

Поезд дене самырык ўмыр
Икте веле разнице:
Поезд кая, чакнен толеш,
Самырык ўмыр ок чакне.

Роза пеледыш, роза пеледыш
Мотор гынат, кошкалеш.
Мемнан самырык ўмырнаже
Сае гынат, эрталеш.

Икияш воштырым тодылаш ок лий,
Лиеш тудым лывырташ.
Эртыше ўмырым пўртылташ ок лий,
Лиеш тудым шарналташ.

Лышташ йога, шонедә мо,
Кенҗеж эрта огыл мо?
Кече эрта, шонедә мо,
Ўмыр эрта огыл мо?

Ала тувырем күчык,
Ала шовырем күчык,
Муралтышаш, шүшкалтышаш,
Ала ўмырем күчык.

Муралташ йўкем ом чамане,
Мардеж дене кайышашлык.
Тавалташ йолем ом чамане,
Рокеш возын шўйшашлык.

Ай, ямле вет, ямле вет,
Ямле кенгеж эрта вет.
Ямле кенгеж адак шуэш,
Мемнан ўмыр эрта вет.

Ош Вичыште ош пароход
Эркын гына тарвана.
Эркын гына, шиждегече,
Эрта рвезе ўмырна.

Кучаш ок лий, тўкаш ок лий
Шуанвондын пеледышыжым.
Кучаш ок лий, шуяш ок лий
Эрталалше ўмыржым.

Муралтем гынат, кө колеш да,
Шүшкалтем гынат, кө колеш?
Чодыраш каен йомам гынат,
Кычалынжат кө налеш?

Ит лий куку, лий сар шүшпык:
Кукулан мураш йөсө.
Ит лий мотор, лий пиалан:
Моторлан илаш йөсө.

Лчий, молан шоптырвондым
Шыгыр вереш шынденат?
Авий, молан ик мыйымак
Пиалдымым ыштенат?

Тыгат лекташ пуш күлеш,
Тугат лекташ пуш күлеш.
Рвезе үмырым эртараш
Чон гае йолташ күлеш.

Шонк-шонк шүшкалтем

*Рышт-рошт тошкалам да
Пурса пырчым шалатем.
Пурса пырчым шалатем да
Йорга койышем ончыктем.*

Мемнан чыве пеш чоя,
Вүта шенгелан вел мунча.
Мыйын йолташ пеш чоя,
Малаш кайымом вел вуча.

Изиракшат улына,
Кутуракшат улына.
Ик-кок чаркам йўына гын,
Чылан иктөр лийына.

Теве толеш машина,
Ораважым пörдыктен.
Теве толеш мыйын йолташ,
Кадыр йолжым кадыртен.

Шоик-шоик шўшкалтем,
Йорга мурем муралтем.
Нигунамат, нигöланат
Ом пушке йолташем.

Фуфайке дене коштмет годом
Мыят йöренам, йолташем.
Казам ужален, курткым налмекет,
Ынде ом күл, йолташем.

Чывиге чок-чок, лудиге вак-вак,
Лышташ выр-выр, мый выр-выр.
Изиэм годсек йорга улам,
Йорга качын танже улам.

Ушкал лүшташ изи улам,
Каза лүшташ лач улам.
Марлан каяш изи улам,
Каче ден гуляш лач улам.

Йолжо кемым йөрата,
Кемже йолым корштара.
Тыят йорга, мыят йорга,
Кок йоргаже йомдара.

Эх, ма, Кострома,
Марийская сторона.
Марийская сторонаште
Ила мемнан йолташна.

Шайрамбалне йүр йүреш да
Полатсолаште лум лумеш.
Эх, шеремет, Шемйэрыште
Чевер кече ончалеш.

Шайрамбалже — аркаште,
Полатсола — лапыште.
Эх, шеремет, Шемйэрнаже —
Мөр пеледыш коклаште.

Уремдажым чаманеда гын,
Тореш печым печыза.
Качыдажым чаманеда гын,
Чыве вўташ петырыза.

Муро, шўшкө, шўшкө, муро,
Ит ойгыро, йолташем.
Марлан каен, ойырлен толам,
Тыйынак лиям, йолташем.

Арака кочо руштара,
Шоган кочо шортара.
Тыят йорга, мыят йорга,
Кок йоргаже йомдара.

Кызыт каче тугай улыт,
Тугай ўдырым йөратат:
Кө ондалеш, кө шупшалеш,
Кө йўдлан малаш пурта.

Ачий мыйым чамана,
Авий мыйым пагала:
Кажне кастен толмашешем
Салмавондым ямдылат.

Тыгак күлеш, тыгак күлеш
Маска вынемыш вүд пураш.
Тыгак күлеш, тыгак күлеш
Йорга качым ондалаш.

Рышт-рошт тошкалам да
Пурса пырчым шалатем.
Пурса пырчым шалатем да
Йорга койышем ончыктем.

Гармонистым йөратем,
Гармонистым пагалем.
Пускай лийже ик пөртшө да
Кыдет-кыт-кыт чывыже.

Мыйын йолташ сусырген,
Урем воктен коштшыжла.
Пуля олмеш тоя логалын
Весым кычал коштшыжла.

Эх, сотана-посана,
Йыдал кандырат шүдырна.
Йыдал кандырат тошкалам да
Шенгечынет чумалам.

Эх, сотана-посана,
Йолташ почеш мом коштат?
Паренгет уло – шолтен коч,
Пырысет уло – ондал воч.

Неужели, в самом деле
Кажне капка тўкыл(ы)мө?
Неужели, в самом деле
Кажне ўдыр пайлыме?

Тўкыл(ы)мө гын, тўкыл(ы)мө,
Почына да пурена.
Пайлыме гын, пайлыме,
Погена да налына.

Ик урем гыч вес уремыш
Бригадирым колтена.
Мотор качым огеш му гын,
Бригадир гыч луктына.

Муралтенат кертына,
Шүшкалтенат кертына.
Шүльө кочшо алаша гай
Тавалтенат кертына.

Куку кожым огеш му да
Шопкеш шинчын муралеш.
Йолташ сайжым огеш му да
Ойырлен толшо ден коштеш.

Айда йөра сур кукулан,
Шала вуян куэжат.
Айда йөра йолташемлан
Ойырлен толшо ватыжат.

Тений гармонь шерге огыл,
Латкок тенгем вел шога.
Тений рвезе шерге огыл,
Кум паренгым вел шога.

Окна ончыл помидоржым
Пурлаш ок лий — пеш чевер.
Өрдыж ялын качыж дене
Гуляяш ок лий — пеш йорга.

Шайражынат качыжым
Кильки бочкыш оптена.
Кильки бочкыш оптена да
Астраханьыш колтена.

Вүта шенгел шаршудыжым
Презе нултен пытарен.
Шайражынат качыжым
Разым варен пытарен.

Шуко малаш, тамлым кочкаш,
Сайын чияш йөратем.
Калык пашам ыштыме годым
Мурен-кушташ йөратем.

Олмапу пакчан печыже күкшө,
Төрштен пурен ода керт.
Шайра үдыр бойка улыт,
Вожылтарен ода керт.

Теве толеш машина,
Шинчына да кудал(ы)на.
Теве толеш Шайра каче,
Өндал(ы)на да каена.

Шайражынат үдыржө
Каплан изирак улына.
Каплан изи, сынлан плока,
Зато весела улына.

Изи улам, изи улам,
Киса кайык гай улам.
Киса кайык гай улам да
Шайра мотор мый улам.

Машинаште вүд уке,
Машинаште тул уке.
Мемнан гае веселаже
Районыштыжат уке.

Теве толеш машина,
Элнет күвар, берегись.
Йолташдыме үдыр улам,
Таңан үдыр, берегись.

Аракам йўынам, руштынам,
Руштынам да маленам.
Руштынам да маленам,
Йолташем ужде лийынам.

Куку мураш туныктен,
Шүшпек шүшкеш туныктен.
Йоратыме йолташемже
Йүдвошт кошташ туныктен.

Ломбыгичке тамле, маныт,
Кочкын ончыде, ом пале.
Аваже эргыжым мокта, маныт,
Келшен ончыде, ом пале.

Ну и роза, ну и роза,
Ну и вүдым опыкта.
Ну и йолташ, ну и йолташ,
Ну и сөрвалтарыкта.

Шерын шындем шем үпем,
Ужар шергем пижыктем.
Ончал колтем, воштыл колтем,
Ик моторым савырем.

Ик кўварым тошкалам да
Латкок кўвар лыдырга.
Ик үдыр ден гуляем да,
Латкок үлыр шыдешка.

Кидем кылма — рүзалтем,
Йодем кылма — тавалтем.
Йолташем весе дек кая гынже,
Так кучем да рүзалтем.

Канде окнам кандаше,
Ужаргыже индеше.
Мыйын йолташ кандаше,
Армийысыжге индеше.

Шокто, шокто гармонетым,
Лывыргалше парнят ден.
Лывыргалше парнят ден да
Куаналше чонет ден.

Шокталтыше гармонистлан
Премировкым пуэна:
Уйым, муйым, торыкым,
Чока межан шорыкым.

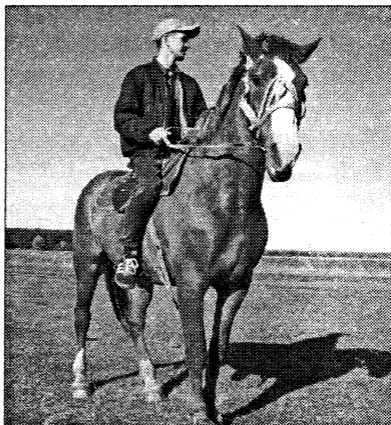
Шокталтыше гармонист ден
Ах, ик гана гуляш?!
Ваш ончалын, воштылалын,
Времажым эртараш.

Гармонист ден келшаш сае,
Лиеш тудым ондалаш.
Гармонь шоктен шинчымыж годым
Лиеш весым ончалаш.

Шокто, шокто гармонетым,
Шоктыметым йӧратем.
Шоктыметым веле огыл
Шкендымат йӧратем.

Чоялан чоя улам,
Йоргалан йорга улам.
Чоя, йорга йолташемын
Чоя, йорга танже улам.

Вице кундем шакмак-влак

Кү курыкеш мөр ок шоч,
Йүштө вүдыштө кол ок мод.
Мыйын йолташ шуко уло,
Чыла ушешем ок воч.

Тений рвезе йорга улыт,
Ўпыштым луктын сакат.
Мотор ўдырым ужыт гын,
Вигак тангыштым мондат.

Ой, вўд йога, вўд йога,
Вўд ваштареш кол кўза.
Ой, мур шокта, ваш мурат,
Ўдыр тан нерген мурат.

Пакча шенгел мўр шудыжым
Первой солен налына.
Шкенаан ялын ўдырышт ден
Первой кутырен налына.

Мемнан конга пеш изи,
Кандаш комля вел пура.
Кандаш комляш тул пижеш,
Чон ден чонат ваш пижеш.

Шопке йолва куш возеш —
Мемнан уремыш огыл мо?
Йорга ўдыр куш онча —
Мемнан шинчаш огыл мо?

Йошкар олма улмо годым
Шүман паренгым она коч.
Шкенан танна улмо годым
Енын танже огеш күл.

Гармонь лийже ужарге,
Ужарге да ший йүкан.
Йолташ лийже полдалге,
Кок йолан да кум «түкан».

Ломбыгичкым кочнеда гын,
Ломбо вуйыш күзыза.
Мыйын тангем палынеда гын,
Осал пийым чумалза.

Ой, кукуэм, куэрет уло,
Кож коклаште ит муро.
Эх, моторем, мом ойленам,
Енлан луктын ит ойло.

Тумна иге — мо иге,
Шырчык иге — вот иге!
Өрдыж үдыр — мо үдыр,
Шкенан үдыр — вот үдыр!

Куку иге муралта,
Поланвондым лыдыртен.
Ластык ялын үдыржө
Мемнан чоным лыдырта.

Чевер кояш огыл гын,
Молан розам шындалаш?
Воштыл-модаш огыл гын,
Молан таңым кучалаш?

Эрден олыкыш ида воло —
Эр лупс дене йол нөра.
Икте ден, весе ден ида кутыро,
Ен шомак ден шүм йүкша.

Изи чонем йүлалеш
Кечеш күшө мөр(ы)лан.
Кечеш күшө мөр(ы)лан огыл —
Йөратыме таңемлан.

Муралталаш толынам,
Кушталталаш толынам.
Мыйын таңем тыште уке,
Таңым кучаш толынам.

Терет мотор — кандаш пўян,
Ший онгырым сакыман.
Мыйын тангем кум пўян,
Тудым пурын пукшыман.

Тылзым ончем, кечым ончем —
Кудыжо раш(ы)рак коеш.
Иктым ончем, весым ончем —
Кудыжо чонеш пижеш.

Изиэм ден, дуракем ден
Кугу тангым кученам.
Марлан каен, марий ден(е) ила,
Тудын верч чонем йўла.

Писте парча, ломбо пеледыш —
Мемнан Ластык ялнаже.
Тиде Ластык ялыштыже
Пеледыш гай таг уло.

Мөр пеледыш, ит кошко,
Мөрет лугыч йогалеш.
Мотор тангем, ит кудалте,
Ег воштылаш тўнгалеш.

Ой, пар олма, пар олма,
Кузе шочын моштенат.
Ой, сай танем, чеверем,
Кузе толын моштенат?..

Кеч-могае пеледышат
Кече велке савырна.
Кеч-могае сае рвезат
Йорга ўдырым йөрата.

Ошма курык вўд ок лий,
Вўргене окса ший ок лий.
Уда рвезе улам гын,
Сай ўдырын танже ом лий.

Пелед роза, пелед роза,
Вўд оптымим ит вучо.
Йорга рвезе, таным кучо,
Енгын ямдым ит вучо.

Ачатланат каласем,
Аватланат каласем,
Тиде йорга койышетым
Танетланат каласем.

Авам мылам күштен огыл,
Лышташ дене лүнгалташ.
Тангем мылам күштен огыл
Весе дене кутыраш.

Изи куэм она ру,
Куэ вүдым она йү.
Йорга рвезе-шамыч семын
Енгын таг ден она мод.

Эх-ох, не дай бог,
Йорга үдыр ден кутыраш.
Йорга үдыр ден кутыраш да
Изи чоным йүлалташ.

Тые, тангем, кузе шонет,
Мые шонем тыгела:
Пурла кидым ваш кучалын,
Курым мучко сай илаш.

Икте ойла ик семын,
Весе ойла вес семын.
Ег шомакым она колышт,
Илена шкенап семын.

Чүктен шынде лампетым —
Волгалтарыже пөртетым.
Кучен шынде сай таңетым,
Йўлалтарыже чонетым.

Олык воктен коштмем ден
Кем пундашем ягылген.
Мурен-куштен коштмем ден
Таңем мыйым кудалтен.

Куку мурен чеверын,
Шўшпык шўшкен чеверын.
Эх, йолташем, моторем,
Кид кучалын чеверын.

Шўльö кушто — пасушто,
Шўдыр кушто — каваште.
Шўдыр деке — шўдö менге,
Таңем деке — шым менге.

Кече лекмым кечын ужам,
Кече шичмымат ужам.
Ала-молан лачак иктым,
Таңем толмым, вел ом уж.

Пушенгыже мый улам,
Лышташыже тый улат.
Изи годсек келшен илыме
Йолташемже тый улат.

Мыйже тыште муралтем —
Йүкем шокта вес вере.
Йöратыме йолташемже
Колышт шинча вес вере.

Ўстел йолет — ныл йолет.
Нылытынат пүрдыман.
Мыйын тангем нылыт уло,
Нылытынат койышан.

Окна раме, окна раме —
Иге пүнчын рүдыжö.
Мыйын йорга тангемже
Шара шинчан ош мотор.

Пöрт янакын рамыже —
Кугу пүнчын рүдыжö.
Йöратыме йолташемже —
Сар шүшпыкын игыже.

Окна йымалне кыша уке,
Кышам ыштен ида кошт.
Мемнан ялыште тангем уке,
Лүмым луктын ида кошт.

* * *

Олмапуэм яраш кодын,
Шыжым лышташ йоген да.
Изи чонем яраш кодын,
Тангем кудалтен каен да.

Эре паша, эре паша,
Паша нигунам ок пыте.
Кастен лектат — адак паша,
От лек — йолташ шыдешка.

Тиде порсын шовычшо
Авамын ўдыр годсыжо.
Тиде йорга йолташемже
Латвич ияш годсемак.

Имнем уке, орвам уке —
Кычкен лекшанем уке.
Тангем уке, ойгем уке —
Кастен лекшанем уке.

Ой, йолташем, йүштө вет
 Капка воктен шогашет.
 Ёжара коеш, кече лектеш.
 Кай, йолташем, мөнгышкет.

Молан шортам, ойгырем,
 Яндар шинчам йошкартен.
 Шинчавүд ден пүям от пүйө,
 Кайыше йолташым от пөртылтө.

Кукулан пыжашым, пыжашым кукулан,
 Кукулан пыжашым кө опта?
 Кукулан пыжашым кө опта да,
 Мыланна порым кө шона?

Роза огыл, сирень вет —
 Тудын акшат шерге вет.
 Лишыл огыл, тора вет —
 Ик шомакшат шерге вет.

Шокто, малай, гармонетым,
 Гармонетше — шем калай.
 Коштат, малай, почешемже,
 Ондалалтат вет, малай.

Чодыра воктен кай(ы)мем годым
Куку мурым колалыым.
Куку гаяк ойган улам,
Игыж гаяк тулык улам.

Курык вуйысо куэланже
Логалдыме мардежат логалеш.
Ачадыме үдырланже
Логалдыме шомакшат логалеш.

Ош шовычемын йолважым
Виктарен пыштен ом керт мо?
Кудалтыше йолташемжым
Ужын шуктен ом керт мо?

Эх, шеремет, Виче вүдшө
Ший гай койын йогалеш.
Эх, шеремет, изи чонем
Тулла чучын йүлалеш.

Ош шовычым пидмем дене
Үпем шераш монденам.
Өрдыж ялыш кай(ы)мем дене
Ялысе тангем монденам.

Кү курыкеш мөр ок шоч,
Йүштө вүдыштө кол ок мод.
Мыйын йолташ шуко уло,
Чыла ушешем ок воч.

Ок күл куэн укшыжо,
Лийже тудын күкшытшө.
Ок күл качын йоргаже.
Лийже тудын ушыжо.

Роңго – Морко вел шакмак-влак

Комбо семын вүд үмбачын
Ийын каен ом мошто.
Ала-мо семын йөрәтем да,
Луктын каласен ом мошто.

Кузе тыге лийын кертеш:
Мардеж уке — вакш пӧрдеш.
Кузе тыге лийын кертеш:
Йолташ уке — чон йӱла.

Кечыжат кечын эрталеш,
Ужде илаш логалеш.
Ош кагазым кидыш налын,
Письма возаш логалеш.

Мыйым йолташ йӧрата,
Йӧрата да йомдара:
Кажне письма колтымышлан
Тӱжем тенгем тӱлыкта.

Шошо шуэш, лум шула,
Кукшо корем, берегись.
Кушкын шушо ӱдыр улына —
Таңан ӱдыр, берегись.

Йӱд тылзыжат шкетын,
Кечывал кечат шкетын.
Кечывал кече, йӱд тылзе гай
Мыят улам шкетын.

Ший шергашет улмо годым
Чийыде ит кошт, йолташем.
Мүндыр улат, ужаш ок лий,
Ит отказе, йолташем.

Кандын койшо шовычемын
Пеледышыже изирак.
Йӱрталме йолташемын
Капше веле изирак.

Тений кынем үдем гын,
Йолташемлан үдыктем.
Йолташемын йолташыжым
Орол олмеш шогалтем.

Руш ден рушла кутырена,
Марий ден марла кутырена.
Йолташемын йолташыжым
Рушла-марла сырыктена.

Чевер кече лекмеке,
Мотор садыш пурymeке,
Пыта ойгем, лушка чонем —
Сай тангемым ужмеке.

Таче мые, таче мые
Чайым мүй дене йўынам.
Таче мые, мые таче
Сай тангемым ужынам.

Кошар неран кемем уке,
Уке гынат, огеш күл.
Таче тыште тангем уке,
Уке гынат, огеш күл.

Ик кукужын — кок игыже,
Илат нуно кок вере.
Меат куку иге семын
Илена вет кок вере.

Коя лудо улмо годым
Канга мерангым кө кочкеш...
Мотор рвезе улмо годым
Ватан марий ден кө коштеш...

Окна гычын ужын кодым
Ош үпетым шерметым.
Шуко ег деч ынде кольым
Ўдыр торгаен коштметым.

Кече омыл ырыкташ,
Кече чылам ырыкта.
Сае омыл йөраташ —
Сайым чылан йөратат.

Роза, молан от пелед,
Але вўдым ом опто?
Йолташ, молан от пелеште,
Але мыйже ом йөрө?

Роза сае, сирень уда —
Ок кўл ыле тодылаш.
Тые сае, мые уда —
Ок кўл ыле кутыраш.

Тура курык — мөр олык,
Пёрдын вола пар олма.
Пар олма гай пар ден илаш
Пүрен огыл мыланна.

Сад пакчаште могай сае —
Ер воктенат тугаяк.
Чоя рывыж могай чоя —
Мыйын йолташ тугаяк.

Ўпет кудыр — шем кудыр,
Кудырет ден мом ыштем.
Раз ик гана кудалтенат,
Тый денетше мом ыштем.

Ой, йолташем, ит өпкеле —
Мые огыл, тьяк вет
Вучыктенат, ондаленат,
Йорга ўдырыш луктынат.

Тыштат уке весела,
Туштат уке весела.
Весела йолташ уке гын,
Нигуштат уке весела.

Нөлпө торта — мо торта,
Куэ торта — вот торта!
Өрдыж ял ўдыр мо ўдыр,
Немычсолан — вот ўдыр.

Изи пийже опталта,
Кугу пийже өркана.
Өрдыж ялын койышан ўдыржө
Пелешташат өркана.

Телым шерге — тер шерге,
Кенезым ор(а)ва шерге.
Рвезе годым, мотор годым
Йолташемже эн шерге.

Шүргө чеверышт уке да,
Чиям шүрен толашат.
Таңышт-толыкышт уке да,
Сымыстарен толашат.

Тылзе воктен чолга шүдыр —
Тудо мыйын йолташем.
Волгалт шуэш, тудыжат йомеш,
Шоген кодам шкетак.

Сита ынде муренат,
Сита ынде куштенат.
Сита ынде, ой, посана,
Йолташем ден келшенат.

Ынде мураш тўнгалам,
Ынде кушташ тўнгалам.
Эй, посана, йолташет ден
Шке гуляяш тўнгалам.

Ой, посана, чияшетше
Ик тувырет веле мо?
Эй, посана, кутырашет
Мыйын йолташ веле мо?

Ўдыр-шамыч огыт муро,
Сөрвалымым вучалыт.
Пуйто нунын тагышт уло,
Таган улам, шоналыт.

Ой, тул йўла, тул йўла,
Йўленак пыта ала-мо.
Изи чонем тулла йўлен,
Яраш кодеш ала-мо.

Изи прием, ит опто,
Тиде — мыйын йолташем.
Латкок басан гармонь ден
Конден коден капка дек.

Йөратыме пеледышем —
Кидыштем да капыштем.
Ең ойлымо-воштылмыжо —
Йол йымалне кышаштем.

Молан мые шочынам
Шапалгыше чуриян.
Лийшаш ыле маке гае,
Пеледалтше роза гай.

Йөсө огыл вүд кондаш,
Йөсө огыл чай шындаш.
Йөсө огыл келшен илаш,
Ой, пеш йөсө ойырлаш.

Йолым пидмем огеш шу,
Авай, калошым налын пу.
Шкет илымем огеш шу,
Авай марлан огеш пу.

Ломбо ошын пеледеш,
Шемын койын күалеш.
Ой, йолташем, йолташем,
Шинчам веле пүалеш.

Уло мыйын шовычем,
Кайышаш огыл чырийже.
Уло мыйын йолташем,
Кудалтышаш огыл нигунам.

Йүштө памашын йүштө вүдшө
Йүштын-йүштын вел чучеш.
Енже ойла, койдара гын,
Сайын-сайын вел чучеш.

Курыклан тупуй курыкышто
Шем маска кузе ила,
Ужынам веле, кутыренам веле,
Молан тынар чон йүла.

Тений налме перчаткемже
Нигунамат ок рончалт.
Тений кучымо йолташемже
Нигунамат ок мондалт.

Комбо семын вүд үмбачын
Ийын каен ом мошто.
Ала-мо семын йөратем да,
Луктын каласен ом мошто.

Корно воктен садыште
Куку мура йөсланен.
Мыйынат уке йолташем,
Санден илем йөсланен.

Муралтем гын, йүкем яндар,
Эре мурымем вел шуэш.
Шарналтем гын, танем мотор,
Эре ушешем возеш.

Кужу корным кайыmem годым
Кунам шуам, вел шонем.
Изи чонем йүл(ы)мө годым
Танем ужаш вел шонем.

Корно воктен менгыже
Мешая мо тыланда?
Изи улам, шеме улам,
Мешаем мо тыланда?

Йүштө памашын йүштө вүдшым
Кумык возын мый йүам.
Так илышем шарналтем да,
Кумык возын мый шортам.

Чодыра велым йүр толеш,
Йүреш нөраш логалеш.
Йолташемже отказа гын,
Ойгеш кодаш верештеш.

Первый ыле пеледыш,
Ынде лийын нөшмыжө.
Ондак ыле йолташ үдыр,
Ынде лийын посана.

Шынден ончем олмапум,
Шочеш уке олмаже.
Вучен ончем йолташем,
Толеш уке мый декем.

Роза огыл, ландыш вет,
Тудын акше шерге вет.
Йөратыме йолташемжын
Ик шомакшат шерге вет.

Ўмырланақ лийже ыле

Поланда чевер, поланда чевер,
Поланда погаш толынна.
Ўдырда чевер, ўдырда чевер,
Ўдырдам налаш толынна.

Пералтыза тўмырам,
Шокталтыза гармоньдам.
Пералтыза, шокталтыза —
Тарватыза сўандам.

Рўжге веле мурена,
Рўжге веле шўшкена.
Рўжге мурен, рўжге шўшкен,
Сай сўаным ыштена.

Элнет мучко йоген кайыже
Ош комбыжын мамыкше.
Уло ялым шергылтарыже
Мемнан шольын сўанже.

Эрат лиеш, касат лиеш,
Кас велеш мардеж лиеш.
Кас велеш мардеж лиеш да
Мемнан деч салам лиеш.

Ой, чай шолеш, чай шолеш,
Сақыр налаш кө кая?
Сўан толеш, сўан толеш,
Капка почаш кө лектеш?

Имнынаже уке да
Машина дене толынна.
Шкенан ялын үдыр уке,
Өрдыж ялыш толынна.

Мураш шонен толынна,
Шүшкаш шонен толынна.
Изиж денат, кугуж денат
Палыме лияш толынна.

Шестьсот, семьсот,
Тендан үдыр первый сорт.
Тендан үдыр первый сорт да
Мемнан каче высший сорт.

Ош шовычим пидаш сае,
Тудым мушкаш йөсырак.
Марлан каяш пешак сае,
Илен мошташ йөсырак.

Тидыжат тугак лийже ыле да,
Тудыжат тугак лийже ыле.
Таче нангайыме үдырнаже
Ұмырланак лийже ыле.

Айыста каен колтена
Кече лекме вельшке.
Кече лекме вельшке да
Мотор качын ялышке.

Капка менгат мужыран,
Пече менгат мужыран,
Мемнан шольын мужыр уке,
Мужыр налаш толынна.

Ший аршашет, порсын үштет
Чүчкаш каяш ышталтын.
Мемнан шольо, тендан шүжар
Мужыр лияш пүралтын.

Ик олык гыч вес олыкыш —
Ик пеледышлан верчын.
Шкенаң ял гыч өрдыж ялыш —
Ик моторланак верчын.

Окна ончыл розажымат
Кө ончен да кө куштен?
Тиде мотор шүжаржым
Кө ончен да кө куштен?

Поланда чевер, поланда чевер,
Поланда погаш толынна.
Ўдырда чевер, ўдырда чевер,
Ўдырдам налаш толынна.

Сирень сае, сирень сае,
Роза эше сайырак.
Каче сае, каче сае,
Ўдыр эше сайырак.

Пеледыш поген ок мошто гын,
Шудо солаш нангаена.
Ўдыр илен ок мошто гын,
Вате лияш нангаена.

Арака йўаш пеш сае да
Мокмыр шўраш пеш йўсў.
Марлан каяш пеш сае да
Илен мошташ пеш йўсў.

Таче йўмў аракаже
Эрла мураш ок йўрў.
Таче чийыме шийтарманже
Эрла чўчкаш ок йўрў.

Тувыр йырнат икгае,
Шовыр йырнат икгае.
Сынна-капна икгай огыл гын,
Кöргö чонна икгае.

Капка йымал изи пийже
«Ам-ам» малдалеш.
Ончылно шогышо үдыржö
«Мыят миём» малдалеш.

Ончылно шогышо үдыржö
«Мыят миём» малдалеш.
Шого, эше изи улат,
Тый декет вескана толына.

Олык покшел розаже
Пеледын гын, уке гын?
Мемнан нангайышаш үдыржö
Тарванен гын, уке гын?

Шуко пеледыш кокла гыч
Эн моторжым погена.
Шуко үдыр кокла гыч
Эн моторжым нангаена.

Калай ведрaм кырена да
Олым шўвырым шоктена.
Шайра ялын ик моторжым
Шемйэрышке нангаена.

Розаланже ик ганаже
Пеледдежат огеш лий.
Шўжарланна ик ганаже
Марлан кайыдежат ок лий.

Ой, розажат, моторжат,
Тачеш веле ошо улат.
Ой, ўдыржат, шўжаржат,
Тачеш веле ўдыр улат.

Мелнам кочкын шерже темын,
Паренге кочкаш нангаена.
Ўдыр илен шерже темын,
Вате лияш нангаена.

Куэжым руэна куанен,
Тумыжым руэна тумаен.
Ўдыржым нангаена куанен,
Аважым кодена шортарен.

Ачаж дене аважлан
Тувырым чиктен кодена.
Изаж дене енгажлан
Почеш мияш шүдена.

Кече лекмым, кече шичмым
Тыгак ончен шогыза.
Мемнан толмым, мемнан кайымым
Тыгак ончен шогыза.

Ош куэжым руэна да
Тамака волакым ыштена.
Шайра ўдырым нангаена да
Шкенан шешкым ыштена.

Молан она муралте да
Молан она кушталте?
Тыге сайын ончымеке,
Молан она чўчкалте?

Ой, кертна вет, кертна вет,
Ондаленат кертна вет.
Ўдырла илаш нангаена манын,
Ватыла илаш кондышна.

Шудым солен ок мошто гын,
Нүшкө савам пуэна.
Сайын илен ок мошто гын,
Мөнгеш конден кодена.

Ой, мокшинче, мокшинче,
Мокшинче нимом ок шинче.
Ала үдыр, ала вате,
Каче нимом ок шинче.

Үй ма, мүй ма,
Кочкина да палена.
Сай ма, осал ма,
Илена да палена.

Пасу покшел тумыжым
Пелыгыч шелаш пеш йөсө.
Ачажат уке, аважат уке,
Тарватен нангаяш пеш йөсө.

Ужар выньыкым конден улына,
Кудо каштадам пуэда?
Мотор үдырым конден улына,
Кудо клатдам пуэда?

Күшыч кайыше кайыкшылан
Юмо оярым пуыжо.
Ўдыр дене качыжлан
Юмо пиалым пуыжо.

Чевер ўдыр, мотор каче,
Ваш йөрәтен илыза.
Ваш йөрәтен илыза да
Кужу ўмыран те лийза!

Чон дене мура бизнесмен

Эх, ох, веле манам,
Тол воктекем, шич, манам.
Шүмем-чонем, капем-кылем
Тыйым йөрата, манам.

Таче марий кокла гыч кӧ гына ок муро?.. Кумдан палыме мурызо гыч тӱнгалын, журналист, писатель, режиссёр... марте. Чыланат мурат! Артистланже мурашак пӱралтын.

А вот чон мура гын, мом ыштет?.. Тыгай йодышым марий коклаште пытартыш ийлаште ик эн кумдан палыме бизнесъен Вячеслав Ворнцовлан пуышна: «Чон мура гын, молан чонным ӧкымлаш?» — йодышлан йодыш семынак шыргыжал вашештыш тудо.

Такмакым веле огыл мура В. Воронцов. Шке возымо мурыжат уло. Ятырын палат тудын пелашыжын мутшылан возымо «Юмак ваш ыштен мемнам» мурыжым. Вячеслав Петровичын мурымыжым кӧ колын гын, тудын дене пырля чонжо дене мурен да мура.

А мыняр мурыда уло манмылан тудо вашештыш: «Уло гын, лийже икте, но чапле, куатле да уло чоным тарватыше. Муро — тиде шӱм пелаш семынак. Сандене тудо ала-кунам шукертак шочын. Шочын йӧратымаш дене пырля. Мыйын мурем, йӧратымаш семынак — икте! А такмак — мыняр шонет. Калыкна мурылан поян».

Тиде такмак ойпогым савыктен лукмаштат Вячеслав Ворнцовын надырже кугу. Тауштенак, темлена тудын «Юмак ваш ыштен мемнам» мурыжым да рвезе годсо такмакше-влакым.

Юмак ваш ыштен мемнам

*Мутшо Н. Воронцован
Семже В. Воронцовын*

Келшышна ме коктын
Кеҗеж умыр касын —
Йөрәтен ончалыч
Мыйын шинчашкем.
Ныжыл шомакетше,
Шыман өндалметше
Шынген үмырешлан
Мыйын чонышкем.

Мый ом мондо тудо
Кеҗеж умыр касым —
Юмак когыньяжым
Ваш ыштен тунам. } 2 гана

Эн үшан айдеме
Мылам тые лийыч,
Тыйын пеленет мый
Суксыла илем.

Ныжыл шомакетше,
Шыман өндалметше
Пуат үмырешлан
Вийым мыланем.

Мый ом мондо тудо
Кенез умыр касым —
Юмак когыньнажым
Ваш ыштен тунам.

2 гана

Лумпоран нөлталтше,
Шодем йүр лүшкалже,
Коктын лийына гын,
Ок сене мемнам.
Ныжыл шомакетше,
Шыман өндалметше
Сакла үмырешлан
Сото пиалнам.

Мый ом мондо тудо
Кенез умыр касым —
Юмак когыньнажым
Ваш ыштен тунам.

2 гана

Икте лийже, сае лийже
Чиен лекташ картузем.
Икте лийже, сае лийже
Йöратыме йолташем.

Ой, йолташем, каваш ончал,
Каваште шүдыр йўла,
Каваште шүдыр йўла да
Тыйын верч чонем йўла,

Кордемтүрын уремыште
Менге еда лампычке.
Менге еда лампычке да
Капка еда парычке.

Ужар шовыч ужарта,
Йошкар шовыч йошкарта.
Ужарта да йошкарта,
Мыйын чоным йўлалта.

Шергылтарен муралтем,
Шои-ик веле шүшкалтем.
Нигöланат нигунамат
Ом пу шке йолташем.

Кордептүр уремжым тайыл-тайыл маныда,
Кувелке тайылжым огыда пале.

Кордептүр ұдыржым йорга-йорга маныда,
Кө дене шогал кутырымыжым огыда пале.

Ош шовычым ида нал, ош шовычым ида пил,
Шовычын акше шергакан.

Ялыш марлан ида лек, ялеш таңым ида кучо,
Ялыште чылажат шомакан.

Пыталже перчаткем, пыталже перчаткем,
Шагал огыл изи кидем кылмыктарен.

Отказыже йолташем, отказыже йолташем,
Шагал огыл изи чонем йүлалтарен.

Эх, йолташем кавашке ончал,
Каваште шүдыр кузе йүла.

Каваште шүдыр кузе йүла да,
Мыйын чонем тугак йүла.

Мурет уло, муралте, а уке гын мом шогет,
Молан вара гармонетым нойыктарет?

Оет уло, кутыро, а уке гын мом шогет,
Молан вара изи чонем йүлалтарет?

Раз-два, три рубля,
Мемнан корно яклака.
Йўдым йўдвошт коштына,
Эрден малаш пурена.

Тые рвезе, как презе,
Кудре вате как баран.
Тыйым иктат ок йўрате,
Коранҕ кае, хулиган.

Муралталеш рвезе,
Шўшкалталеш рвезе.
Ок муρο гын, ок шўшкө гын —
Могай ночко презе.

Комбигемян, лудигемян
Вўд ўмбачын корныжо.
Йўратыме йолташемян
Пасу гочын корныжо.

Мален кийыше, кынелза да,
Кынелшыже, колыштса.
Капна-кылнам огыда уж гын,
Муρο йўкнам колыштса.

Центр-музей им. Валентина Колумба

Учреждение было создано в 1998 году.

Его цели и задачи:

— сохранение уникальных наследий: книг из личных библиотек с автографами (и без них), рукописей, документов, портретов, писем, предметов обихода и других вещей марийских литераторов, деятелей культуры, искусства, науки;

— исследование наследий, жизни и творчества поэтов, писателей, деятелей культуры и искусства, науки;

— реставрация произведений искусств;

— учреждение премии имени Валентина Колумба в области поэзии и новеллистики;

— культурные связи и обмен с музеями России и зарубежных стран, с представителями финно-угорских регионов и стран, обмен экспонатами;

— широкое знакомство с литературой, культурой и искусством марийского народа, налаживание связей с регионами, где изучается марийский язык;

— создание банка данных в области культуры, науки, деятельности общественных организаций финно-угорского мира;

— издательская деятельность (газеты, журналы, книги, брошюры и т.д.);

— реализация книг.

Наш адрес:

424037, Республика Марий Эл, г. Йошкар-Ола,
ул. Подольских курсантов, д. 5.

Т/факс: (836-2) 41-80-03, 46-66-11, 91-99-65;

8-902-671-99-65. E-mail: laid@nm.ru

Такмак – чон воштончыш

Тиде савыктышым ямдылымына годым тўн шоны-машна тыгай лие: нине такмак-влак тачысе калыклан палыме да лишыл лийшаш улыт. Вет книгагым йодшо-влак шкештат шукерте огыл гына (30-20 ий ончыч) пайрем годым ял мучко, пӧрт гыч пӧртыш коштеден, тыгай мурым мурен, веселан жапым эртареныт. Тунам, 40-30 ий ончыч, иктыланат такмак книга кўлын огыл – чыланат тидым чонышто араленыт, паленыт, муреныт.

Таче илыш ятырлан вашталтын – ме ял деч торленна, чон куатнажым эше арален коден кертынна гынат, калык муро поянлыкна шагалемын. Но шке кугезына-влакын муро кумылыштым да чон почмо йўлаштым огына мондо.

Тиде книгагым чумырымаште кугун полшеныт ончыч «камандыш коштшо-влак». Мо тугай «каманде»? Тыге ойлат ыле тунам Волжский, Морко кундемлаште ўдыр-рвезе-влакын кастене уремыш лектын, иктаж сылне вереш погынен, мурен-куштен, жапым эртарымыштым.

Каманде – шотдымо погынымаш огыл лийын. Каманде – тиде шке коклаште шотым да ратым эскерыме пайрем кас лийын. А кӧ тиде законом пудырташ тоштын гын, тудым тўшка дене туныктен кертыныт.

Муреныт ўдыр-рвезе-влак ача-аваштын палыме мурьштым. Нунын коклаште могай такмакше кунам шочын – каласаш йӧсӧ. Мутлан, «Канде кава, чолга шўдыр, кушан шинчынат улмаш? Йӧратыме йолташемже, кунам толынат улмаш?». Тиде мурым акрет годымат мурен кертыныт. Муреныт мемнан самырык пагытыштат.

Такмакым погаш полшымыштлан уло кумылын тауштена Нина Мамаевалан, Алевтина Хорошавиналан, Александр Русиновлан, Вячеслав Воронцовлан да молыланат.

Ўшанена, тунамсе муро кумыл тачысе самырык марий-влак декат кусна.

А илалше-влак тек шарналтат самырык пагытым, шочмо-кушмо ялым, пошкудо-влакым, веселан эрта-рыме ўмырым.

Тек марий кумылда тиде сборникым почмо семынак почылтеш, тысе муро семынак волгалтеш, муро сем гаяк нӧлталтеш.

Гармоньчо, шокталте гармонетым!

Марий-влак, муралтыза кумылынак! Чўчкалтыза лывыргынак!

Кидыштыда – тендан самырык пагытысе каласен-муро-влак.

Тиде – поянлык, марий улмыдам саклыше пўрымӧ тўс.

Савыктышым ямдылыше-влак.

ВУЙЛЫМАШ

Муралтен кушталтена	3
Ўчим ыштен, пашмам нальыч	27
Эрталеш вет ўмыржат	34
Шоик-шоик шўшкалтем	38
Виче кундем такмак-влак	50
Ронго—Морко вел такмак-влак	63
Ўмырланак лийже ыле	75
Чон дене мура бизнесъенг	85
Такмак — чон воштончыш	93

Мый тыгаяк шочынам

Такмак-влак

Г.А. Козлова чумырен.

Я такой родилась

Частушки

Составитель Г.А. Козлова.

На марийском языке

Редактор	<i>В.Н. Козлов</i>
Компьютерный набор	<i>Г.А. Козлова</i>
Вёрстка	<i>В.Я. Очеев</i>

Фото Евгения Никифорова, Александра Щербакова, неизвестных авторов из архива Историко-литературного музея финно-угорских народов им. Валентина Колумба.

Подписано к печати 31.10.11. Формат 60x84/16
Бумага офсетная. Тираж 3000 экз. Заказ № 1049.

Отпечатано с готового оригинал-макета
в типографии «Диалог» (ИП Гаврилов Ю.М.)
424000, Республика Марий Эл,
г. Йошкар-Ола, ул.Комсомольская, 134. Тел. 45-06-99.

